

Helsingin käräjäoikeudelle

Viite: haaste riita-asiassa 05/21291

VASTAUS KANTEESEEN

Kantaja: Lange, Antti
Tilanhoitajankaari 18 C 39
00790 HELSINKI
Puh. 1355450 050-5635158
Fax 1352713

Vastaaja: Ilmatieteen laitos
Prosessiosote:
Ilmatieteen laitos
Hallintopäällikkö Jaana Palmunoksa
PL 503
00101 HELSINKI

Asia Työsuhdekeksintöä koskeva riita

Vireille 12.10.2005

Vastaus kanteeseen

Ilmatieteen laitos vastustaa kannetta.

Perusteet

Antti Lange on keksinyt Nopea Kalman Suodin – nimisen keksinnön. Haastehakemuksessaan hän on viitannut seuraaviin keksintöihin (tässä vastauksessa numerointi 1-3), joihin hänellä on patentti.

Hakemus nro ja rek.nro	Hak. alkupvm	Etuoikeustiedot ja nimi
1) 914983 101501	27.4.1990	FI 28.4.1989 892071 FI 22.12.1989 896219 Laite ja menetelmä anturijärjestelmän kalibrointiin
2) 945020 101502	5.5.1993	FI 5.5.1992 922031 Menetelmä nopealle Kalman-suodatukselle laajoissa dynaamisissa järjestelmissä
3) 981095 114412	15.11.1996	FI 15.11.1995 955489 P Menetelmä adaptiivista Kalman-suodatusta varten dynaamisissa järjestelmissä

Antti Langen keksimä Kalman suodin (FKF-keksintöjen Suomen patenttihakemukset, patenttien etuoikeusnumerot 892071, 896219, 922031 ja 955489) on ratkaisu sääennusteisiin liittyvään matemaattiseen ongelmaan. Nykyisin käytössä olevilla menetelmillä ratkaisu lasketaan likiarvoin, jotta laskeminen ei veisi niin paljon tietokonekapasiteettia kuin mitä tarkan arvon laskenta veisi tavanomaisin menetelmin tehtynä eli käyttämättä Langen keksintöä. Lange on keksinyt keinon, jolla tarkka arvo saadaan laskettua vähemmällä tietokonekapasiteetilla.

Antti Lange on tehnyt työnantajalleen Ilmatieteen laitokselle ilmoituksen työsuhdekeksinnöstä 28.4.1989 (tässä vastauksessa keksintö nro 1, pat.hakemus nro 914983, FI 28.4.1989 892071). Ilmatieteen laitos varasi oikeuden tämän keksinnön "Algoritmi Kalman-suotimen laskemiselle säästöprobleemassa" käyttöön ja ilmoitti siitä Langelle kirjallisesti 22.8.1989. Patenttihakemuksen nro 914983 sisältämän keksinnön toiseen osaan Ilmatieteen laitos ei ole varannut käyttöoikeutta (FI 22.12.1989 896219).

Ilmatieteen laitos on 29.9.1994 antanut Antti Langelle 5000 markan määräisen tunnustuspalkinnon hänen patentoimastaan keksinnöstä (tässä vastauksessa keksintö nro 2, pat.hakemus nro 945020). Ilmatieteen laitoksen diaarista ei löytynyt keksintöä nro 2 koskevaa ilmoitusta työsuhdekeksinnöstä eikä päätöstä käyttöoikeuden varaamisesta.

Antti Lange on tehnyt työnantajalleen Ilmatieteen laitokselle ilmoituksen työsuhdekeksinnöstä 18.3.1997 (tässä vastauksessa keksintö nro 3, pat.hakemus nro 981095). Ilmatieteen laitos varasi oikeuden keksinnön käyttöön ja ilmoitti siitä Langelle kirjallisesti 19.3.1997.

1. Keksintöjen immateriaalioikeudet ja niiden arvo

Kaikki Antti Langen keksintöihin liittyvät patentti- ja muut mahdolliset immateriaalioikeudet kuuluvat Antti Langelle. Tästä osapuolet ovat yhtä mieltä. Ilmatieteen laitos on luopunut varatuista käyttöoikeuksista.

Antti Lange on tehnyt työnantajalleen Ilmatieteen laitokselle ilmoituksen työsuhdekeksinnöstä 28.4.1989 (tässä vastauksessa keksintö nro 1, pat.hakemus nro 914983, FI 28.4.1989 892071). Ilmoituksessaan Lange on todennut, että keksintö liittyi oleellisesti hänen virkatehtäviinsä. Ilmatieteen laitos varasi oikeuden tämän keksinnön "Algoritmi Kalman-suotimen laskemiselle säästöprobleemassa" käyttöön ja ilmoitti siitä Langelle kirjallisesti 22.8.1989. Patenttihakemuksen nro 914983 sisältämän keksinnön toiseen osaan Ilmatieteen laitos ei ole varannut käyttöoikeutta (FI 22.12.1989 896219). Ilmatieteen laitoksen diaarista ei löytynyt tietoa, että korvausta olisi maksettu tai että siitä olisi sovittu.

Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että Antti Langen toisen keksinnön nro 2 syntyminen ei ole liittynyt hänen työtehtäviinsä. Keksinnöstä 2 ei ole tehty keksintöilmoitusta eikä ko. keksinnöstä pitäisikään käyttää sanaa "työsuhdekeksintö".

Keksintöön nro 3 Ilmatieteen laitos on varannut käyttöoikeuden 18.3.1997. Siihen perustuvasta korvauksesta ei ole etukäteen sovittu Langen ja Ilmatieteen laitoksen välillä. Tästäkin osapuolet ovat yhtä mieltä. Korvauksesta on sovittu jälkikäteen, kun Antti Lange on allekirjoituksellaan hyväksynyt Ilmatieteen laitoksen käyttöoikeuden varaamispäätöksessä esittämän korvaustavan. Osapuolet olivat tuolloin yhtä mieltä siitä, että korvauksen keksinnön käyttöön varaamisesta kattoivat normaali palkkaus sekä mahdollisesti myöhemmin käyttöön otettavista keksinnön sovelluksista koitua referenssietu keksinnön muulle kaupalliselle hyödyntämiselle.

Antti Langen palvelussuhteen ehtoihin ei sisälly mitään erityisehtoja työsuhdekeksinnöistä. Tästä osapuolet ovat samaa mieltä.

Langen keksinnöt saattavat olla tieteellisesti merkittäviä. Keksinnöillä ei kuitenkaan ole ollut Ilmatieteen laitokselle taloudellista arvoa, koska niitä ei ole otettu käyttöön. Lange tai hänen yrityksensä ole tehnyt ainoatakaan lisenssisopimusta keksinnön lisensoimiseksi. Keksinnöillä ei näyttäisi olevan kovin suurta taloudellista arvoa. Ilmatieteen laitoksella ei ole keksintöihin liittyen mitään vaatimuksia.

Ilmatieteen laitos toteaa, että Keravan kolarisumaa koskeneessa onnettomuustutkinnassa todettiin Ilmatieteen laitoksen sääennusteiden pitäneen paikkansa. Onnettomuustutkinnassa selvisi, että ihmiset eivät vain hiljentäneet ajovauhtiaan sääennusteen ja sään vaatimalla tavalla.

Selvennyksenä Antti Langelle kuuluvista patenttioikeuksista Ilmatieteen laitos esittää Antti Langen keksintöjä koskevat tulosteet patenttirekisteristä. Jäljennökset Langen keksintöilmoituksesta 28.4.1989 ja Ilmatieteen laitoksen käyttöoikeuden varaamispäätöksestä 22.8.1989 ovat tämän vastauksen liitteinä.

Todisteena keksinnön nro 3 osalta korvauksesta sopimisesta sekä siitä, ettei Ilmatieteen laitos ole rajoittanut keksinnön hyödyntämistä liike-elämässä, esitämme jäljennöksen molempien osapuolten allekirjoittamasta käyttöoikeuden varaamiskirjeestä sekä kirjeeseen liittyvästä saatteesta 19.3.1997.

2. Ilmatieteen laitoksen sääennusteiden tuotantomenetelmä

Ilmatieteen laitos ei ole ottanut Langen keksintöjä käyttöön. Ilmatieteen laitos ei millään lailla loukkaa Langen patenteja. Lange toteaa haastehakemuksen täydennyksessään itsekkin, ettei Ilmatieteen laitos käytä hänen keksintöjään. Näistä asioista osapuolet ovat siis yhtä mieltä.

Kirjeessään 16.1.1990 Antti Lange toteaa tehneensä pyynnöstä suunnitelman hänen 1989 keksimänsä menetelmän mahdollisesta käytöstä HIRLAM-ennustusmallin yhteydessä. Tämän jälkeen diaarista ei löytynyt asiasta asiakirjoja. Asia on jäänyt sillensä.

Ilmatieteen laitos ei ole ottanut Langen keksintöjä käyttöön mm. siksi, että Langen menetelmästä poikkeavilla erilaisilla, perinteisillä menetelmillä eli likiarvoilla laskeminen tuottaa riittävän hyvän tuloksen. Likiarvomenetelmiä on kehitetty edelleen kymmeniä vuosia, ja kaikki tiedossamme olevat eri maiden sääennustusmallit perustuvat niihin. Myös Euroopan keskipitkien sääennusteiden keskus ECMWF käyttää tietokonepohjaisten säämalliensa tekemissä laskelmissa Ilmatieteen laitoksen tavoin likiarvoja ja tuottaa maailman parhaiksi todetut sääennusteet.

Tietokonepohjaiset säämallit ovat jatkuvasti eteenpäin kehitettäviä ohjelmia, jotka laskevat sääennusteen säämalliin eli ohjelmaan syötettyjen säättekijöiden kunkin hetken numeeristen mittauservojen perusteella. Tällaisia säättekijöitä, joiden mittaustuloksista ennuste lasketaan, ovat ilmakehän eri ominaisuudet kuten lämpötila, ilman kosteus ja pilvet, sademäärä, tuuli, auringon säteily sekä ilmanpaine.

Ilmatieteen laitoksella ei käytännössä ole tai ei ole ollut riittäviä resursseja oman säämallin kehittämiseen. Ilmatieteen laitos kuuluu pohjoismaiseen HIRLAM-konsortioon. Pohjoismaisella yhteistyöllä on vuodesta 1982 alkaen kehitetty ennustusmalli HIRLAM, johon on liittynyt myös muita Euroopan maita kuten Irlanti, Hollanti ja Espanja. Kaikki nämä maat ovat katsoneet parhaaksi käyttää tuotannossaan samaa ennustusmallia, jolloin ohjelmaan (malliin) syötettävien numeeristen arvojen tulee olla koodiltaan samassa muodossa. Näin nämä maat voivat käyttää mm. samoja satelliiteista saatavia mittaustietoja eli satelliittidataa. Tästä syystä on erityisen kustannustehokasta,

että konsortion jäsenmaiden ilmatieteen laitosten käyttämä sääennusteiden tuotantomenetelmä on samanlainen.

HIRLAM-konsortio on juuri tehnyt sopimuksen Ranskan johtaman ALADIN-konsortion kanssa, johon kuuluu Ranskan ilmatieteen laitoksen lisäksi useita Itä-Euroopan maiden ilmatieteen laitoksia. HIRLAM- ja ALADIN-konsortiot (yhteensä noin 20 Euroopan valtiota) ovat sopineet yhteistyöstä mm. havaintojen prosessoinnissa ja yhdistämisessä muuhun dataan sekä ennusteissa. Kansainvälinen yhteistyö on aivan välttämätöntä, jotta Ilmatieteen laitos pysyy kehityksen kärjessä eikä jää muista alan laitoksista jälkeen. Kyseinen kahden konsortion yhteenliittymä ei ole valinnut Langen menetelmää.

Antti Lange työskentelee Ilmatieteen laitoksessa osa-aikaisena tutkijana. Laitoksen organisaatiossa hän ei ole sellaisessa asemassa, että hän voisi perustellusti vaatia Ilmatieteen laitosta käyttämään jotain tiettyä tuotantomenetelmää, eikä tämä asia ei kuulu käräjäoikeuden ratkaistavaksi. Yksityishenkilönäkään Langella ei ole lakiin perustuvaa oikeutta vaatia valtion laitosta eli Ilmatieteen laitosta käyttämään jotakin tiettyä tuotantomenetelmää.

Todisteena konsortioista ja kansainvälisestä säämalleihin ja dataan liittyvästä yhteistyöstä aiomme esittää ylitarkastaja meteorologi Maria Hurtolan todistajanlausunnon.

3. Keksintöjen julkinen tunnustaminen ja siihen liittyvät vaatimukset

Antti Lange on vaatinut Ilmatieteen laitokselta, että se antaa Langen käsityksen mukaan keksinnön käyttöönottoa koskevassa kirjeessä 18.3.1997 lupaamansa referenssiedun ja sitoutuu toteuttamaan Langen tarkemmin määrittelemiä tutkimus- ja kehityshankkeita. Lisäksi Lange on vaatinut, että Ilmatieteen laitos tunnustaa julkisesti ja näytävästi Langen FKF-keksintöjen 1-3 (Suomen patenttihakemukset 892071, 896219, 922031 ja 955489) Langen näkemyksen mukaisen todellisen tieteellisen (tilastomatematikka ja säätöteoria) merkityksen ja niiden käytännöllisen välttämättömyyden.

Keksinnöistä on Langen itsensä 16.1.1990 allekirjoittaman kirjeen mukaan pidetty Ilmatieteen laitoksen tiloissa tiedotustilaisuus vuoden 1989 lopulla. Tämän tilaisuuden päätteeksi Langea on kirjeen mukaan pyydetty laatimaan suunnitelma keksinnön mahdollisesta käytöstä HIRLAM-ennustusmallin yhteydessä.

Ilmatieteen laitos on 29.9.1994 antanut Antti Langelle 5000 markan määräisen tunnustuspalkinnon hänen patentoimastaan keksinnöstä (tässä vastauksessa keksintö nro 3, pat.hakemus nro 945020), josta osoituksena Ilmatieteen laitos oheistaa kopion asiaa koskevasta kirjallisesta päätöksestä.

Ilmatieteen laitos ei ole millään lailla pyrkinyt estämään sitä, että jokin muu taho ottaisi käyttöön Antti Langen keksinnön. Tästä osoituksena kopio Antti Langelle lähetetyn 18.3.1997 päivätyn kirjeen saatteesta (pvm 19.3.1997), jossa todetaan, ettei Ilmatieteen laitos halua millään lailla rajoittaa Langen keksinnön hyödyntämistä liike-elämässä.

Ilmatieteen laitoksen velvollisuutena ei ole osallistua Antti Langen keksintöjen hyödyntämiseksi perustaman liikeyrityksen eikä itse keksintöjen markkinointiin. Yksityisen yrityksen tuotteiden markkinointi ei ole Ilmatieteen laitokselle edes sallittua. Ilmatieteen laitoksen tehtävistä säädetään Ilmatieteen laitoksesta annetussa laissa ja asetuksessa. Lisäksi laki valtion talousarviosta (13.5.1988/423) rajoittaa Ilmatieteen laitoksen varojen käytön eduskunnan hyväksymän talousarvion ja lisätalousarvioiden mukaisiin valtiollisiin tarkoituksiin.

Ilmatieteen laitoksella ei ole lakiin perustuvaa velvollisuutta toteuttaa Langen määrittelemiä tutkimus- ja kehityshankkeita, koska Langella ei ole asemaan perustuvaa oikeutta tai oikeutta yksityishenkilönä määrätä Ilmatieteen laitoksen tuotantomenetelmästä. Lisäksi tämä asia ei kuulu käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

Ilmatieteen laitos ei ota kantaa väitettyihin keskusteluihin, jotka Langenkin näkemyksen mukaan ovat olleet Ilmatieteen laitoksen henkilökunnan välisiä. Ilmatieteen laitos kuitenkin toteaa, että tieteen tekemiseen ja tiedeyhteisössä toimimiseen kuuluu keskustelu sekä erilaisten näkemysten esittäminen.

Todisteena keksintöjen tunnustamisesta Ilmatieteen laitos esittää jäljennöksen Antti Langen kirjeestä 16.1.1990 sekä tunnustuspalkinnon myöntämispäätöksestä 29.9.1994.

4. Vaatimukset menetetyistä palkka- ja eläkekertymistä sekä väite syrjinnästä työsuhteessa

Lange on myös vaatinut Ilmatieteen laitokselta täyttä korvausta menetetyistä palkka- ja eläkekertymistä tähän päivään saakka alkaen 1.1.1991, jolloin hän näkemyksensä mukaan oli pakotettu tyytymään osatoimiseksi erikoissuunnittelijaksi voidakseen kohtuullisilla kuluilla hoitaa keksintöjensä patenttiasioita käyttämättä patenttia-asiamiehiä. Langella on todistustaakka siitä, että Ilmatieteen laitos olisi ilman laillisia perusteita pakottanut Langen työskentelemään vain osa-aikaisesti.

Antti Lange on omasta tahdostaan tehnyt ratkaisun perustaa yritys ja ryhtyä työskentelemään Ilmatieteen laitoksen palveluksessa vain osa-aikaisesti. Lange on perustanut Antti Lange Corp., Oy -nimisen yrityksen patenttien hyödyntämiseksi, ja yritys on merkitty kaupparekisteriin 23.1.1991 (y-tunnus 0853782-2). Ilmatieteen laitoksella ei ole mitään lakiin perustuvaa vastuuta Antti Langen henkilökohtaisesta ratkaisusta toimia yrittäjänä. Osoituksena Antti Langen henkilökohtaisesta ratkaisusta perustaa yritys keksintöjen hyödyntämiseksi Ilmatieteen laitos oheistaa vastaukseensa tulosten Langen perustaman yrityksen ytj-tiedoista.

Antti Langen mukaan hänet on keksintöjensä vuoksi ohitettu lähes kaikissa tieteellisissä virka- yms. nimitysasioissa. Ilmatieteen laitos kiistää tämän. Lange ei myöskään ole esittänyt vaatimuksia tämän väitteen perusteella, jonka osalta hänellä itsellään on todistustaakka. Virkanimitysasiat eivät siiviiliasioina kuulu käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

Todisteena Antti Langen työsuhteeseen liittyvistä seikoista esitämme tarvittaessa laitoksessa työsuhteasioita hoitavan tarkastaja Outi Ahon todistajanlausunnon.

5. Patenttien hankinta- ja ylläpitokuluja koskevat vaatimukset

Lange on myös vaatinut Ilmatieteen laitokselta täyttä korvausta 15 vuoden ajan ylläpitämistään FKF-patenttien hankinta- ja ylläpitokuluista kaikkien sellaisten teollisuusmaiden osalta, joissa FKF-menetelmä olisi voitu ottaa käyttöön.

Antti Lange on itse tehnyt ratkaisut patenttoida keksintönsä laajasti eri maissa. Ilmatieteen laitoksella ei ole ollut tähän päätökseen mitään osuutta. Eri maiden kansalliset ilmatieteen laitokset päättävät itse tuotantomenetelmänsä, eikä Ilmatieteen laitoksella ole mahdollisuutta vaikuttaa niiden päätöksiin. Mikäli muiden maiden ilmatieteen laitokset ovat sitoutuneet HIRLAM- tai ALADIN-konsortioihin tai vastaaviin, niiden täytyy luonnollisesti noudattaa sopimuksia, joita ne ovat tehneet ennustemenetelmien harmonisoimiseksi.

Kuten sanottu, Ilmatieteen laitos ei ole millään lailla pyrkinyt estämään sitä, että jokin muu taho ottaisi käyttöön Antti Langen keksinnöt. Tästä osoituksena on edellä jo mainittu kopio Antti Langelle lähetetyn asiakirjan (pvm 18.3.1997) saatteesta 19.3.1997. Saatteessa todetaan nimenomaisesti, ettei Ilmatieteen laitos halua millään lailla rajoittaa Langen keksinnön hyödyntämistä liike-elämässä.

6. Piensijoittajien asema oikeudenkäynnissä

Lange haluaa varata itselleen sekä muille Langen keksintöjen kotimaisiin ja ulkomaisiin patenteihin sijoittaneille noin 200:lle piensijoittajalle oikeuden lisätä kanteeseen liittyvää asia- ja muuta todistusaineistoa kuultuaan, mitä vastaaja mahdollisesti haluaa puolustukseen esittää.

Ilmatieteen laitos toteaa, että Antti Langella on mahdollisuus esittää asiassa haluamansa todistusaineisto ja että piensijoittajat eivät ole oikeudenkäynnin osapuolena. Selvennyksenä Ilmatieteen laitos toteaa, ettei sillä ole lakiin perustuvaa velvollisuutta korvata piensijoittajien antamassa riskirahoituksessa menettämiä varoja. Ilmatieteen laitos vetoaa myös kanteenmuutoskieltoon.

7. Vaatimus oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta

Lange on myös vaatinut, että Ilmatieteen laitos korvaa kaikki mahdolliset oikeudenkäyntikulut myöhemmin esitettävän laskun mukaisesti

Ilmatieteen laitos kiistää velvollisuuden kulujen korvaamiseen sekä perusteiltaan että määrältään. Lange on itse aiheuttanut kulut ryhtymällä oikeudenkäyntiin.

8. Ilmatieteen laitoksen vaatimus oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta

Ilmatieteen laitos vaatii, että Antti Lange korvaa Ilmatieteen laitoksen oikeudenkäyntikulut laillisine korkoineen ja mahdollisine perintäkuluineen. Oikeudenkäyntikulujen määrä on tällä hetkellä 700 euroa, ja kulujen lopullinen määrä täsmennetään myöhemmin.

9. Yhteenveto todisteista

- Asiakirjat
- Tulosteet patenttirekisteristä (6 sivua; kaikki patenttioikeudet kaikkiin keksintöihin nro 1-3 ovat Antti Langella)
 - Tuloste yjtj-rekisteristä (1 sivu; Langen asema yrittäjänä)
 - Jäljennös Langen keksintöilmoituksesta 28.4.1989 (nro 1, FI 28.4.1989 892071; keksintöilmoitus tehty)
 - Jäljennös Ilmatieteen laitoksen käyttöoikeuden varaamispäätöksestä 22.8.1989 (osa keksinnöstä nro 1, FI 28.4.1989 892071; käyttöoikeus varattu)
 - Jäljennös kirjeestä keksinnön (nro 3) varaamisesta työnantajan käyttöön 18.3.1997 (käyttöoikeus varattu; sopiminen korvauksesta keksinnön nro 3 jo tultua patentoiduksi Langen nimiin)
 - Jäljennös em. kirjeen saatteesta 19.3.1997 (Ilmatieteen laitos ei ole rajoittanut keksinnön nro 3 hyödyntämistä liike-elämässä)

- Jäljennös Langen HIRLAM-malliin liittyvän suunnitelman saatteesta 16.1.1990
- Tunnustuspalkinnon myöntämispäätöksen 29.9.1994 jäljennös (keksinnön nro 2 saama tunnustus)

Todistajat Meteorologi Maria Hurtola (ennustemalleista ja kansainvälisestä yhteistyöstä)
Maria Hurtola
Uimarannantie 20A
00780 HKI
Puh. virka-aikana (09) 1929 2220

Tarkastaja Outi Aho (virka- ja työsuhdeasioista, tarvittaessa)
Outi Aho
Tiensuuntie 171
05400 JOKELA
Puh. virka-aikana (09) 1929 2331

Helsingissä 28. helmikuuta 2006

ILMATIETEEN LAITOS

Pekka Plathan
Pääjohtaja

Marko Viljanen
Hallintojohtaja